

Κορδελιό, Θεσσαλονίκη 2014

Χαρβάτης Αδάμ, Κουτρουμάνου Γαρυφαλλιά, Γαρεφαλάκη Βάλια, Θυμιοπούλου Ελένη, Διμηνίδης Χρήστος, Μαλακούδης Μανώλης, Αγγελάκη Εύη

ΔΥΣΚΟΛΙΕΣ ΚΑΙ ΤΡΟΠΟΙ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗΣ ΤΟΥΣ ΑΠΟ ΓΟΝΕΙΣ ΠΑΙΔΙΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ

Οι γνώσεις των ίδιων των γονέων

Η συνήθης πρακτική στη συμβουλευτική και υποστήριξη των γονέων υποθέτει ότι αυτοί έχουν ελλείψεις, τις οποίες ο ειδικός θα τους βοηθήσει να αναγνωρίσουν και θα τους εκπαιδεύσει σε δεξιότητες με τις οποίες θα τις ξεπεράσουν. Ο ειδικός λοιπόν είναι εκεί για να καθοδηγήσει τους συμβουλευόμενους σε πιο λειτουργικούς τρόπους κατανόησης της πραγματικότητας και σε πιο λειτουργικές συμπεριφορές.

Στο Εργαστήριο Ειδικής Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης (ΕΕΕΕΚ) Κορδελιού, το οποίο αποτελεί δομή μετα-πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης για εφήβους και νέους με αναπηρία ξεκινήσαμε δύο ομάδες υποστήριξης γονέων με μία διαφορετική λογική.

Οι ομάδες συντονίζονταν από τον ψυχολόγο του σχολείου Αδάμ Χαρβάτη, ενώ βοηθούσαν σε αυτές στην αρχή της σχολικής χρονιάς οι φοιτητές ψυχολογίας που έκαναν πρακτική στο σχολείο Ελένη Θυμιοπούλου και Χρήστος Διμηνίδης και από τη μέση της χρονιάς και μετά οι νέες ψυχολόγοι του σχολείου Γαρυφαλλιά Κουτρουμάνου και Βάλια Γαρεφαλάκη.

Σε αυτές τις ομάδες, λοιπόν, θεωρήσαμε ότι οι γονείς των εφήβων μαθητών του σχολείου μας έχουν γνώσεις, ικανότητες, επιδεξιότητες και δυνατότητα να αξιολογούν την πραγματικότητά της ζωής τους και να την προχωρούν προς την κατεύθυνση που προτιμούν. Αυτό που αναγνωρίσαμε κυρίως ως πρόβλημα ήταν ότι γενικά δεν δίνεται η δυνατότητα αυτές οι γνώσεις, ικανότητες και δυνατότητες των γονέων να συζητηθούν και άρα να αξιοποιηθούν ακόμη περισσότερο. Η έμπνευσή μας ήταν η αφηγηματική συμβουλευτική, η οποία υποθέτει ότι «ο άνθρωπος δεν είναι το πρόβλημα» αλλά ότι έρχεται αντιμέτωπος με προβλήματα και ότι έχει γνώσεις, ικανότητες και στόχους ζωής που μπορούν να τον βοηθήσουν στο ξεπέρασμά των δυσκολιών (Morgan, 2011, White, 2007).

Στο πλαίσιο της αφηγηματικής συμβουλευτικής ο σύμβουλος έχει μία θέση «αποκεντρωμένη αλλά επιδραστική» (White, 2009). Αυτό σημαίνει ότι βάζει στο κέντρο τις απόψεις του ίδιου του συμβουλευόμενου και όχι τις δικές του ενώ ταυτόχρονα επιδρά έντονα στον τρόπο συζήτησης. ΔΕΝ καθορίζει λοιπόν το

περιεχόμενο αυτών που θα ειπωθούν, φροντίζει όμως ο τρόπος της συζήτησης να είναι ενδυναμωτικός για τον ενδιαφερόμενο.

Στη συμβουλευτική διαδικασία που ακολουθήσαμε λάβαμε υπόψη δύο ακόμη στοιχεία της αφηγηματικής συμβουλευτικής:

1. Επειδή στην αφηγηματική πρακτική θεωρείται ότι το πρόβλημα δεν είναι ο άνθρωπος αλλά ο τρόπος με τον οποίο συζητάμε για αυτόν (Whitel, 2008), για αυτό και οι καταγραφές των θεραπευτικών συζητήσεων (μέσω του γραπτού λόγου ή και άλλων τεχνικών ή καλλιτεχνικών μέσων) μπορεί να αποτελούν σημαντικό κομμάτι της συμβουλευτικής διαδικασίας (White & Epston, 1990). Όπως θα διαβάσετε παρακάτω (στην καταγραφή των συζητήσεων που έγιναν στις ομάδες γονέων του σχολείου μας) οι άνθρωποι βρίσκουν χρήσιμο να έχουν κάτι το οποίο τους υπενθυμίζει τις διαφορετικές τους δυνατότητες να αντιμετωπίζουν τα προβλήματα.
2. Ακριβώς επειδή ο τρόπος με τον οποίο γίνονται οι συζητήσεις παράγει και αναπαράγει προβλήματα ή λύσεις, για αυτό συχνά είναι σημαντικό ο καινούριος τρόπος με τον οποίο βλέπουν τις δυνατότητες τους οι άνθρωποι να «κυκλοφορείται» σε ακροατήρια που μπορεί να ενδιαφέρονται για τις νέες συνειδητοποιήσεις των συμβουλευόμενων (White & Epston, 1990). Όταν αυτό γίνεται στο πλαίσιο ομαδικών διαδικασιών, τότε οι καταγραφές των συζητήσεων μπορεί να αποτελέσουν μία αφορμή ώστε ο διαφορετικός τρόπος συζήτησης των προβλημάτων να διαδοθεί και σε άλλες ομάδες που ενδιαφέρονται και να επηρεαστεί έτσι γενικότερα το πλαίσιο που παράγει τις συζητήσεις για τους ανθρώπους κάνοντάς τες πιο ενδυναμωτικές για όλους (τόσο τους «συμβουλευόμενους» όσο και αυτούς που θα έρθουν σε επαφή με τις καταγραφές τους) (Denborough, 2008).

Στο πλαίσιο της πιο πάνω λογικής συζητήσαμε τη δυνατότητα να καταγράψουμε τις απόψεις των μελών των ομάδων γονέων του σχολείου μας για τα θέματα και τις δυσκολίες τις οποίες συναντούν ως γονείς εφήβων με αναπηρία αλλά και για τους τρόπους που γνωρίζουν για να τις αντιμετωπίζουν. Όπως θα δείτε μέσα στο ίδιο το κείμενο που παράχθηκε από αυτή την καταγραφή, αυτό έγινε με σεβασμό στην εχεμύθεια και εμπιστευτικότητα που είναι απαραίτητη για τη λειτουργία της ομάδας αλλά και με σεβασμό στη διαφορετικότητα του καθένα. Οι καταγραφές έγιναν από τους ψυχολόγους και τους φοιτητές ψυχολογίας που έκαναν πρακτική στο σχολείο μας. Καταγράψαμε τα ίδια τα λόγια των γονέων και η τελική έγκριση του κάθε μέρους αλλά και του συνόλου του κειμένου έγινε από τους ίδιους τους γονείς των ομάδων.

Στο τέλος των συναντήσεων οι γονείς αποφάσισαν ότι αυτές οι καταγραφές μπορεί να έχουν χρησιμότητα και σε άλλους γονείς αλλά και σε δασκάλους που ενδιαφέρονται για τα παιδιά και τους γονείς τους. Δόθηκαν λοιπόν και στους υπόλοιπους γονείς του σχολείου αλλά και στους εκπαιδευτικούς του σχολείου, ενώ αποφασίστηκε ότι αξίζει να δημοσιευτούν και σε κάποιο ή κάποια έντυπα.

Η λογική του παραπάνω τρόπου δουλειάς ΔΕΝ ήταν ξένη προς το σχολείο μας. Ήδη από το 2011 το ΕΕΕΕΚ Κορδελιού με την καθοδήγηση του διευθυντή του κ. Μαλακούδη, το συντονισμό από την εκπαιδευτικό Αγγελάκη Εύη και την ενεργό συμμετοχή των εκπαιδευτικών Αγγελινούδη Νίκης, Γιαβάσογλου Κικής, Ζώη Νικολέττας, Καμηλάκη Αρετής, Μαυρουδή Μαντώς, Ορφανίδου Πηνελόπης, Παρασκευοπούλου Τασούλας, Ρήγα Ελένης, Ρίζου Θωμά,

Σαββίδου Μαρίας, Σκρέτα Έλενας, Στρεβίνα Αλίκης, Τσακίρη Χαράς σχεδίασε και υλοποίησε ένα πρόγραμμα που στόχο είχε την εμπλοκή και την ενεργό συμμετοχή των γονέων στη σχολική ζωή και τις δραστηριότητες του σχολείου. Το πρόγραμμα αυτό περιλάμβανε συχνή επικοινωνία με τους γονείς, ανάληψη κοινών δράσεων από εκπαιδευτικούς και γονείς, παρακολούθηση κοινών εκδηλώσεων από εκπαιδευτικούς και γονείς, κοινή ομάδα υποστήριξης για γονείς και εκπαιδευτικούς του σχολείου. Το σχολείο μας λοιπόν εδώ και τρία χρόνια αναγνωρίζει συνειδητά και στην πράξη αυτό που δείχνουν οι έρευνες, ότι η γονική εμπλοκή με το σχολείο συμβάλλει στην προαγωγή πολλών στοιχείων ψυχικής υγείας για τα παιδιά (Νόβα-Καλτσούνη, 2003) και είναι απαραίτητη για την ομαλή λειτουργία του σχολείου (Π. Πασιαρδής, 2004). Κάνει λοιπόν μία συνειδητή προσπάθεια να προχωρήσει στη σχέση του με τους γονείς πέρα από την δυσπιστία, την επιφυλακτικότητα και την αμοιβαία απόδοση ευθυνών στον άλλο που χαρακτηρίζουν συνήθως τις σχέσεις εκπαιδευτικών γονέων κυρίως όταν τα πράγματα δεν πάνε καλά (Dowling & Osborne (2001)).

Η λειτουργία των ομάδων υποστήριξης γονέων από τους ψυχολόγους του σχολείου μας για τη χρονιά 2013-2014 εντασσόταν στο πλαίσιο αυτής της συνολικότερης εργασίας και αυτής της λογικής, μιας λογικής που τιμά τους γονείς ως ισότιμους γνώστες, συμμετόχους και συνεργάτες του σχολείου, των οποίων συνεπώς οι εμπειρίες και γνώσεις χρειάζεται να αναδειχτούν και να ενταχτούν στη γνώση και στις διαδικασίες του σχολείου. Οι ομάδες αυτές λοιπόν διαμορφώθηκαν μέσα στο πλαίσιο μιας συνολικής λειτουργίας του σχολείου.

Παρακάτω παρατίθενται τα λόγια των γονέων του σχολείου μας που συμμετείχαν στις ομάδες υποστήριξης. Ήταν δική τους επιθυμία να ανοιχτεί η συζήτηση και «εκτός των τειχών» του σχολείου μας και να γίνετε και εσείς συμμετοχοί στην κουβέντα για τις δυσκολίες και την εμπειρία που μπορεί να φέρνει η γονική σχέση με τους εφήβους με αναπηρία (αλλά ίσως τελικά σε πάρα πολλά σημεία και γενικότερα η σχέση με τα παιδιά και τους εφήβους ανεξαρτήτως της ύπαρξης αναπηρίας ή όχι).

Καλή ανάγνωση

Βιβλιογραφία

- Alice Morgan (2011). **Τι είναι η Αφηγηματική Θεραπεία** (μετάφραση: Αδάμ Χαρβάτης, επιμέλεια: Βιολέτα Καφτατζή). Θεσσαλονίκη: University Studio Press
- Denborough David (2008). **Collective Narrative Practice: Responding to individuals, groups and communities who have experienced trauma**. Adelaide: Dulwich Centre Publications
- Dowling, E. & Osborne, E. (2001). Παρεμβάσεις στο σχολικό πλαίσιο από κοινού με εκπαιδευτικούς, γονείς και παιδιά. Στο: Dowling, E. & Osborne, E., **Η οικογένεια και το σχολείο**. Αθήνα: Gutenberg.

- Νόβα-Καλτσούνη, Χ. (2003). **Σχέσεις σχολείου-οικογένειας**. Αθήνα: Ινστιτούτο Διαρκούς Εκπαίδευσης Ενηλίκων-ΙΔΕΚΕ
- Πασιαρδής, Π. (2004). **Εκπαιδευτική ηγεσία. Από την περίοδο της ευμενούς αδιαφορίας στη σύγχρονη εποχή**. Αθήνα: έκδοση, Μεταίχμιο.
- White Michael & Epston David (1990). **Narrative means to therapeutic ends**. New York & London: Norton & Company,
- White Michael (2007). **Maps of Narrative Practice** New York & London: Norton & Company.
- White Michael (2008). Η εξωτερίκευση του προβλήματος και η ανασυγγραφή ζωής και σχέσεων. **Μετάλογος**, 13, 82-120.
(http://www.narrativetherapy.gr/index.php?option=com_content&view=section&layout=blog&id=8&Itemid=25&lang=el)
- White Michael (2009). **Narratives of Therapists' Lives**. Adelaide: Dulwich Centre Publications